

Nowe dane faunistyczne o motylach minujących (Lepidoptera) okolic Łodzi

New faunistic records of mining Lepidoptera from Lodz province

Mateusz PŁÓCIENNIK¹, Piotr PAWLIKIEWICZ¹, Tomasz JAWORSKI²

¹Uniwersytet Łódzki, Katedra Zoologii Bezkręgowców i Hydrobiologii, ul. Banacha 12/16, 90-237 Łódź; e-mail: mplociennik10@hotmail.com, p.pawlikiewicz@interia.pl

²Zakład Ochrony Lasu IBL, ul. Braci Leśnej 3, 05-090 Raszyn;
e-mail: T.Jaworski@ibles.waw.pl

ABSTRACT: New faunistic data on leaf-mining species of Lepidoptera from central Poland are provided. Eight species are new for Lodz province: *Stigmella alnetella*, *Tischeria decidua*, *Caloptilia betulicola*, *Leucospilapteryx omisella*, *Phyllonorycter issikii*, *Phyllonorycter platani*, *Phyllonorycter robiniella*, *Leucoptera malifoliella*.

KEY WORDS: Lepidoptera, leaf-miners, faunistic records, Łódź, Central Poland.

Badania faunistyczne nad motylami Polski Środkowej w drugiej połowie XX wieku skupiały się głównie na Macrolepidoptera i niektórych grupach Microlepidoptera (w szczególności Psychidae) (BUSZKO 1997; MARCINIAK 2002; ŚLIWIŃSKI 1995a, 1995b, 1995c, 1996a, 1996b, 1998). Motyle minujące nigdy nie były w regionie łódzkim szerzej opracowywane. Niemal wszystkie doniesienia faunistyczne na ich temat do roku 2000 zostały podsumowane w katalogu rozmieszczenia motyli w Polsce (BUSZKO, NOWACKI 2000). Jednak doniesienia Zygmunta ŚLIWIŃSKIEGO zawarte w Biuletynie Entomologicznym (1996b) nie zostały uwzględnione w pracy BUSZKI i NOWACKIEGO (2000). Od tego czasu ukazało się kilka prac o motylach tego regionu, nie podawały one jednak informacji na temat motyli minujących.

Na terenie Łodzi występuje wiele gatunków roślin żywicielskich motyli minujących (WITOSŁAWSKI 2006). Ze względu na słabe poznanie fauny motyli minujących Polski Środkowej zebranominy w bliższych i dalszych okolicach Łodzi, czego efektem są doniesienia faunistyczne na temat ich występowania.

W trakcie badań wykazano nie notowane wcześniej w województwie łódzkim gatunki motyli:

Stigmella alnetella (STANTON, 1857)

– Łódź - Smulsko (UTM: CC83), 15 X 2006, coll. M. PŁÓCIENNIK. Myny zebrane z pojedynczych osobników *Alnus glutinosa* (L.) GAERTNER na siedlisku odsłoniętym.

BUSZKO i NOWACKI (2000) podają go z całego kraju z wyjątkiem regionów południowych i centralnych.

Tischeria decidua WOCKE, 1876

– Łódź - Smulsko (CC83), 15 X 2006, coll. M. PŁÓCIENNIK. Myny zebrane z *Quercus petraea* (MATTUSCHKA) LIEBL.

Gatunek występujący głównie w lasach mieszanych. Podawany z pasa Nizin Środkowopolskich i Pojezierza Południowobałtyckiego (BUSZKO, NOWACKI 2000).

Caloptilia betulicola (HERING, 1928)

– Rogów (DC24), 24 X 2006, cult. ex pupa: 23 X 2006, stara szkółka leśna, coll. T. JAWORSKI. Myny zebrane z *Betula pendula* ROTH.

Gatunek częstszy w północno-wschodniej części kraju (BEIGER 2004).

Leucospilapteryx omisella (STANTON, 1848)

– Łódź, rez. „Las Łagiewnicki” (CC94), dwa osobniki wyhodowano 15 I 2007 i 16 I 2007 z min zebranych 7 X 2006, coll. T. JAWORSKI.

Gąsienica minuje liście *Artemisia vulgaris* L. Dotychczas wykazywany głównie z zachodniej i południowej części Polski (BUSZKO, NOWACKI 2000).

Phyllonorycter issikii (KUMATA, 1963)

– Łódź - Smulsko (CC83), 15 X 2006; Łódź - Las Łagiewnicki (CC94), 7 X 2006, leg. M. PŁÓCIENNIK. Myny zebrane z *Tilia cordata* MILLER.

BUSZKO i NOWACKI (2000) podają go z północno-wschodniej i południowej części Polski oraz województwa lubelskiego.

Phyllonorycter platani (STAUDINGER, 1870)

– Rogów (DC24), 19 X 2005, Arboretum SGGW, coll. T. JAWORSKI. Miny zebrano z *Platanus acerifolia* (AITON) WILLD.

Gatunek pojawia się na platanach wysadzanych w parkach i na alejach wzdłuż ulic, częsty w zachodniej części kraju (BEIGER 2004).

Phyllonorycter robiniella (CLEMENS, 1859)

– Łask - Ostrów (CC71), 9 X 2006, coll. P. PAWLIKIEWICZ; Łódź - Las Łągowicki (CC94), 7 X 2006, leg. M. PŁÓCIENNIK; Łódź - Smulsko (CC83), 15 X 2006, coll. M. PŁÓCIENNIK. Miny zebrane z *Robinia pseudoacacia* L.

Występuje głównie w południowej części kraju (BEIGER 2004).

Leucoptera malifoliella (COSTA, 1836)

– Łódź - Smulsko (CC83), 15 X 2006, coll. M. PŁÓCIENNIK. Miny zebrane z *Prunus domestica* L., *Malus domestica* BORKH., *Betula pendula* ROTH.

Gatunek podawany przez BUSZKO i NOWACKIEGO (2000) głównie z zachodniej części kraju.

Poza tym zebrano miny 18 innych gatunków:

Ectoedemia occultella (LINNAEUS, 1767) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Betula pendula* ROTH,

Stigmella aceris (FREY, 1857) – Łask (CC71), ex *Acer platanoides* L.,

Stigmella basiguttella (HEINEMANN, 1862) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Quercus petraea* (MATTUSCHKA) LIEBL.,

Stigmella betulicola (STAINTON, 1856) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Betula pendula* ROTH.,

Stigmella plagiolella (STAINTON, 1854) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Prunus domestica* L. et *Betula pendula* ROTH.,

Stigmella speciosa (FREY, 1857) – Łask (CC7), ex *Acer pseudoplatanus* L.,

Stigmella ruficapitella (HAWORTH, 1828) – Łask (CC71), ex *Quercus petraea* (MATTUSCHKA) LIEBL. et *Q. robur* L.,

Stigmella tityrella (STAINTON, 1854) – Łask (CC71), ex *Fagus sylvatica* L.,

Coptotriche marginea (HAWORTH, 1828) – Łask (CC71), ex *Rubus* L.,

Tischeria dodonaea STAINTON, 1858 – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Quercus petraea* (MATTUSCHKA) LIEBL. et *Q. robur* L.,

- Tischeria ekebladella* (BJERKANDER, 1795) – Łask (CC71), Łódź - Smulsko (CC83), ex *Quercus robur* L. et *Q. petraea* (MATTUSCHKA) LIEBL.,
- Parornix torquillella* (ZELLER, 1850) – Łask (CC71), Łódź - Smulsko (CC83), ex *Prunus domestica* L.,
- Phyllonorycter blancardella* (FABRICIUS, 1781) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Malus domestica* BORKH.,
- Phyllonorycter corylifoliella* (HÜBNER, 1796) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Prunus domestica* L. et *Betula pendula* ROTH.,
- Phyllonorycter geniculella* (RAGONOT, 1874) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Acer pseudoplatanus* L.,
- Phyllonorycter platanoidella* (JOANNIS, 1920) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Acer platanoides* L.,
- Phyllonorycter sagitella* (BJERKANDER, 1790) – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Populus tremula* L.,
- Cameraria ohridella* DESCHKA et DIMIĆ, 1986 – Łódź - Smulsko (CC83), ex *Aesculus hippocastanum* L.

Z przedmieść Łodzi (Smulsko) wykazano 5 nowych dla województwa łódzkiego gatunków. Dwa znajdują potwierdzenie na innym stanowisku: w Lesie Łagiewnickim – *Phyllonorycter issikii* oraz w Łasku – *Phyllonorycter robiniella*. Z Lasu Łagiewnickiego udało się wykazać jeszcze jeden nowy gatunek dla województwa – *Leucospilapteryx omisella*. Dwa kolejne nowe dla województwa łódzkiego – *Caloptilia betulicola* i *Phyllonorycter platani*, zostały zebrane w arboretum w Rogowie. W sumie wykazano 8 nie notowanych wcześniej w województwie łódzkim gatunków motyli minujących.

W województwie łódzkim do tej pory stwierdzono występowanie 50 gatunków motyli minujących z rodziny Nepticulidae, 6 z rodziny Tischeriidae, 66 z rodziny Gracillariidae, 4 z rodziny Lyonetiidae (BUSZKO, NOWACKI 2000; ŚLIWIŃSKI 1996a). Wykazanie kolejnych 8 gatunków powiększa stan poznania następująco: Nepticulidae – 51 gatunki, Tischeriidae – 7 gatunków, Gracillariidae – 71 gatunków, Lyonetiidae – 5 gatunków. Stwierdzone gatunki należą w większości do szeroko rozprzestrzenionych w Europie.

W strefie podmiejskiej Łodzi znajdują się zarówno pozostałości krajobrazu rolniczego, zarastające nieużytki, większe kompleksy leśne jak i kolekcje obcych gatunków roślin. W tak zróżnicowanym krajobrazie występują rośliny żywicielskie i siedliska zarówno gatunków motyli związanych z roślinnością naturalną jak i synantropijną. Są też warunki do rozwoju gatunków obcych, niedawno zawleczonych do naszego kraju. Zróżnicowanie wewnętrzne krajobrazu sprzyja, więc wysokiej różnorodności gatunkowej motyli minujących.

Autorzy pragną podziękować panu prof. Jarosławowi BUSZKO za pomoc przy oznaczeniu większości min.

SUMMARY

The paper presents the result of faunistic research on the leaf-mining species of Lepidoptera from 4 families: Nepticulidae (9 species), Tischeriidae (4), Gracillariidae (12), Lyonetiidae (1) collected in Central Poland in 2005–2006. *Stigmella alnetella*, *Tischeria decidua*, *Caloptilia betulicola*, *Leucospilapteryx omissella*, *Phyllonorycter issikii*, *Phyllonorycter platani*, *Phyllonorycter robiniella*, *Leucoptera malifoliella* were recorded for the first time from Łódź province. Three of these moths (*Ph. issikii*, *Ph. platani*, *Ph. robiniella*) are recent invasive species in Polish fauna.

PIŚMIENNICTWO

- BEIGER M. 2004: Owady minujące Polski. Klucz do oznaczania na podstawie min. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań. 894 ss.
- BUSZKO J., NOWACKI J. 2000: The Lepidoptera of Poland. A Distributional Checklist. Pol. ent. Monogr., **1**: 1-178.
- MARCINIAK B. 2002: Koszówki (Psychidae, Lepidoptera) Wyzyny Łódzkiej. Folia Biologica et Oecologica, **1**: 139-155.
- ŚLIWIŃSKI Z. 1995a: Sówki (Noctuidae, Lepidoptera) Wyzyny Łódzkiej. Biuletyn entomologiczny, **3** (4): 1-6.
- ŚLIWIŃSKI Z. 1995b: Miernikowce (Geometridae – Lepidoptera) Wyzyny Łódzkiej. Biuletyn entomologiczny, **3** (6): 3-6.
- ŚLIWIŃSKI Z. 1995c: Wykaz motyli Wyzyny Łódzkiej (Hepialidae – Krótkowąsy, Psychidae – Koszówki, Cossidae – Trociniarki, Zygaenidae – Kraśniki, Limacodidae – Ślimakówki, Drepanidae – Wycinki, Thyatiridae – Falice, Lasiocampidae – Barczatki, Endromididae – Nasierszyce, Lemoniidae – Przelotnice, Saturniidae – Pawice, Sphingidae – Zawisaki, Notodontidae – Garbatki, Lymantridae – Brudnice, Arctiidae – Niedźwiedziówki). Biuletyn entomologiczny, **3** (8): 2-6.
- ŚLIWIŃSKI Z. 1996a: Motyle dzienne (Lepidoptera: Papilionoidea i Hesperioidea) Wyzyny Łódzkiej. Biuletyn entomologiczny, **4** (2): 1-4.
- ŚLIWIŃSKI Z. 1996b: Motyle Wyzyny Łódzkiej (Micropterygidae, Eriocraniidae, Nepticulidae, Heliozelidae, Adelidae, Incurvariidae, Prodoxidae, Tischeriidae, Tineidae, Gracillariidae, Bucculatricidae, Yponomeutidae, Plutellidae, Acrolepiidae, Ochsenchimeriidae, Cemiostomidae, Lyonetiidae, Glyphipterigidae). Biuletyn entomologiczny, **4** (5): 1-4.
- ŚLIWIŃSKI Z. 1998: Motyle Wyzyny Łódzkiej (Tortricidae, Choreutidae, Stathmopodidae, Batrachedridae, Blastodacnidae, Cosmopterygidae, Blastobasidae, Ethmiidae, Oecophoridae, Pyralidae, Alucitidae, Pterophoridae). Biuletyn entomologiczny, **6** (1): 8-15.
- WITOSŁAWSKI P. 2006: Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Łodzi. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź. 386 ss.